

Til: Samferdselsminister Jon-Ivar Nygård

Kopi: Finansminister Trygve Slagsvold Vedum
Kommunalminister Bjørn Arild Gram

Fra: Kollektivtrafikkforeningen
NHO Transport
NHO Sjøfart
Spekter
Fagforbundet
Fellesforbundet
Norsk Jernbaneforbund
Yrkestrafikkforbundet

Tema: Nye restriksjoner og behov for støtte til den fylkeskommunale kollektivtrafikken

Dato: 15.12.21

Det er positivt at regjeringen 14.12.21 skriver følgende i sitt forslag til kompensasjonsordninger etter innføring av nye og strengere smitteverntiltak 13.12.21:

"Kommunene og fylkeskommunene skal kompenseres for samlede merutgifter og mindreinntekter som følge av nasjonale, regionale og lokale smitteverntiltak (KMD)". Det anføres videre at fylkeskommunene vil bli kompensert for netto merutgifter fram til og med mars.

Kollektivaktørene trenger forutsigbarhet og anmoder dermed om at ordningen med kompensasjon ikke nødvendigvis avsluttes 31.03.22, men opprettholdes så lenge det finnes smittevernbaserte restriksjoner i forhold til kollektivreiser. Tidligere bevilgede midler for 2022 var avsatt til omstilling av kollektivtrafikken etter at alle covid-19-relaterte tiltak var avviklet, og disse midlene bør fortsatt anvendes til dette formålet. Endret etterspørselsbilde medfører at kollektivtrafikken og andre trafikkformer må omstilles for å oppnå vedtatte mål.

1. Bakgrunn

Den fylkeskommunale kollektivtrafikken ble definert som en samfunnskritisk funksjon da Norge ble "nedstengt" 12.03.20. Kun de som måtte reise kollektivt, kunne gjøre dette. Denne situasjonen medførte en drastisk reduksjon i både passasjerantall og billettinntekter. Tilbudet ble opprettholdt takket være kompensasjon fra tidligere regjering og Storting, og denne utgjorde i underkant av fire milliarder kroner i 2020. Tidligere regjering besluttet også å opprettholde ordningen frem til 31.12.21, og totale kostnader vil sannsynligvis ende på samme nivå som i 2020. Når det gjelder statsbudsjettet for 2022, er situasjonen som følger:

- Tidligere regjering hadde ikke avsatt midler til fylkeskommunal kompensasjon for tapte billettinntekter i sitt forslag til statsbudsjett av 12.10.21. På denne bakgrunn ble ny regjering anmodet om å avsette 1,1 til 1,3 milliarder til omstilling av kollektivtrafikken i sin endringsproposisjon. Disse midlene skulle eventuelt benyttes til å tilpasse kollektivtilbudet til nye resemønstre etter at covid-19 var over og en såkalt ny "normal" var etablert.
- Ny regjering økte tildelingen av frie midler til fylkeskommunene med 500 millioner i tillegg til tidligere regjeringens påplussning på 400 millioner. Midlene ble ikke øremerket til kollektivtrafikken, men det er rimelig å anta at en stor del av de nevnte frie midler vil bli allokert til kollektivtrafikken.

- På den bakgrunn anmodet kollektivaktørene om en avsetning på 500 millioner ekstra i endelig statsbudsjett. Dette beløpet pluss en vesentlig del av de nevnte 900 millionene i ekstra frie midler utgjorde et absolutt minimum for omstilling i første halvår 2022. Regjeringspartiene og SV fant heldigvis rom for disse midlene i sitt budsjettforlik av 29.11.21.

2. Fremtidig situasjon

Samfunnet ble gjenåpnet høsten 2021, men er nå inne i en ny fase av covid-19. Denne krever ekstra kompensasjon for å opprettholde tilbudet samtidig som det parallelt må jobbes med omstilling. Når det gjelder utviklingen fremover, er følgende punkter av stor betydning:

- Det var spesielt strenge restriksjoner våren 2020 og tidlig i 2021, og antallet kollektivreisende lå i disse periodene i intervallet 50-65 prosent av 2019-nivået. Prosentatsen varierte imidlertid mellom ulike geografiske områder, men for 2022 må det forventes en tilsvarende situasjon så lenge restriksjonene av 13.12.21 opprettholdes. Gjennom 2020 og 2021 har kompensasjonsbehovet ligget på omkring en milliard per kvartal. Man kan anta at behovet blir enda litt høyere for perioden januar-mars 2022 siden restriksjonene er ekstra omfattende.
- Som indikert under punkt 1, skulle bevilgede midler for 2022 brukes til å omstille kollektivtrafikken til nye mobilitetsbehov og -mønstre etter at alle covid-19-tiltakene var avvirket. Det er viktig at det fortsatt settes av midler til dette formålet, og kompensasjon for tapte billettinntekter må dermed finansieres gjennom nye bevilgninger. For øvrig vil kollektivaktørene tidlig i 2022 ta initiativet til et bredt samarbeid om en omstillingsplan for kollektivtrafikken, og denne planen må utvikles i nært samarbeid med andre transportformer. Dette er viktig for å realisere nullvekst-målet, innfri klima- og bærekraftskravene, skape gode by- og boligmiljøer, redusere biltrafikken, øke fremkommeligheten og dermed skape en effektiv samfunnsøkonomi.
- Det må samtidig understrekes at hverdagen er og blir krevende for kollektivsektoren fremover, der mange ansatte frykter for jobben. I tillegg er det et høyt sykefravær, noe som kan medføre kansellerte avganger og forsinkelser. Dette kan dessverre gå utover ansatte i andre samfunns-kritiske funksjoner med behov for kollektivtransport til og fra jobb.

3. Konsekvenser

Punktene over medfører følgende:

- Behovet for kompensasjon krone for krone for tapte billettinntekter i 2022 er stort så lenge kollektivtrafikken direkte eller indirekte er berørt av omfattende smitteverntiltak. Alternativet er en svekkelse av tilbudet, noe som vil medføre at kollektivtrafikken mister enda flere passasjerer til individuelle transportløsninger. Mulighetene for å utvikle et bærekraftig transportsystem blir dermed ekstra krevende.
- Erfaringer fra høsten 2021 viser at det vil gå en viss tid fra restriksjonene blir opphevet til konturene av nye reisemønstre avtegner seg. Det kan dermed også være behov for en kompensasjon i en viss periode etter at restriksjonene er avvirket. Som nevnt innledningsvis, trenger næringen forutsigbarhet. Aktørene håper dermed på en rask bekreftelse på at regjeringen tar hensyn til næringens innspill ved mer detaljert utforming av ulike kompensasjonsordninger.

For mer informasjon, kontakt:

Olov Grøtting:	olov.grotting@kollektivtrafikk.no	91 82 05 10
Jon H. Stordrange:	jon.stordrange@transport.no	41 50 67 70

